

УДК: 351/354:37.013.83

Лукіна Тетяна Олександрівна,
доктор наук з державного управління, професор,
професор кафедри державної служби та
менеджменту освіти Центрального інституту
післядипломної педагогічної освіти ДВНЗ
«Університет менеджменту освіти»

УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ОСВІТИ ДОРΟΣЛИХ ЯК ПРОБЛЕМА ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ОСВІТОЮ В УКРАЇНІ

Анотація. У статті обґрунтовано необхідність розгляду управління якістю освіти дорослих як окремого напрямку державної кадрової політики у сфері освіти, як завдання державного управління освітою, що ґрунтується на сукупності спеціальних принципів. Автором запропоновано визначення поняття якості освіти дорослих, а також обґрунтовано її сутність як управлінської категорії з позицій розуміння її як освітньої системи, освітнього процесу, як рівня освіченості особистості.

Ключові слова: *якість освіти дорослих, управління якістю освіти дорослих, державне управління освітою, принципи державного управління якістю освіти дорослих.*

Лукина Татьяна Александровна

УПРАВЛЕНИЕ КАЧЕСТВОМ ОБРАЗОВАНИЯ ВЗРОСЛЫХ КАК ПРОБЛЕМА ГОСУДАРСТВЕННОГО УПРАВЛЕНИЯ ОБРАЗОВАНИЕМ В УКРАИНЕ

Аннотация. В статье обоснована необходимость рассмотрения управления качеством образования как отдельного направления государственной кадровой политики в сфере образования, как задание государственного управления образованием, которое основано на совокупности специальных принципов. Автором предложено определение понятия качества образования взрослых, а также обоснована его сущность как управленческой категории с позиций понимания его как образовательной системы, образовательного процесса, как уровня образованности личности.

Ключевые слова: *качество образования взрослых, управление качеством образования взрослых, государственное управление образованием, принципы государственного управления качеством образования взрослых.*

Tetyana Lukina

QUALITY MANAGEMENT OF ADULT EDUCATION AS A PROBLEM OF PUBLIC EDUCATION MANAGEMENT IN UKRAINE

Abstract. *In the article substantiates the need to consider the quality of education management as a separate area of personnel policy in the education sphere, as a public administration task that is based on a set of specific principles.*

The author suggested the definition of the term «quality of adult education», and substantiated its essence as a management category from the standpoint of understanding of it as the educational system, as the educational process and as the educational level of the person.

Key words: *quality of adult education, management of adult education quality, public administration of education, public administration principles of adult education quality.*

Постановка проблеми

Проблема управління якістю освіти на всіх освітніх рівнях набула особливої важливості як у теоретичних дослідженнях, так і в практиці освітян з середини ХХ століття, коли у сферу освіти почали запроваджувати загальні підходи та технології управління якістю освіти як кінцевої продукції виробництва. Але згодом відбулися зміни у концептуальному баченні поняття якості освіти та управління нею, що базувалися на врахуванні сутнісних особливостей, відмінностей якості освіти особистості, освітнього процесу й управління ним від характеристик якості продукції у сфері матеріального виробництва. Однією зі складових системи неперервної освіти є освіта дорослих, забезпечення й управління якістю якої — одне із найважливіших завдань державної політики України та державного управління освітою.

Актуальність зазначеної проблеми визначається низкою суперечностей, які сформувалися в останні десятиліття і до сьогодні не втратили свого загострення. Найбільш вагомими серед них, на нашу думку, є такі:

- між споживчим ринком праці, який потребує висококваліфікованих фахівців, і застарілою системою післядипломної освіти;
- між проголошенням принципів вільного вибору в освіті, орієнтації на максимальне задоволення освітніх потреб споживача, автономії та відповідальності освітніх закладів за проваджену освітню діяльність та практикою здійснення державного управління освітою, зокрема освітою дорослих;
- роллю освіти, що зростає, та її важливістю для забезпечення якісного життя людини, конкурентоспроможності економіки і держави у цілому та постійним зниженням якості освіти;
- визнанням державного управління освітою окремим напрямом наукового знання наукової галузі «Державне управління» та відсутністю системи наукового аналітичного супроводу всіх управлінських рішень.

Аналіз основних досліджень та публікацій

Визначення й обґрунтування управління якістю освіти дорослих у нашому дослідженні побудовано за такою логікою: аналіз підходів у науковій літературі щодо тлумачення поняття «освіта дорослих», визначення її відмінних ознак, структури, форм реалізації, що обумовлює необхідність розроблення інструментів і способів забезпечення її якості; з'ясування сутності

поняття якості освіти дорослих як управлінської категорії з позицій розуміння її як освітньої системи, освітнього процесу, як рівня освіченості особистості. Останнє дає підстави говорити про можливість і доцільність управління якістю освіти дорослих як про окремий вид діяльності і специфічний процес, що підпорядковується певним правилам.

Науковий апарат неперервної освіти загалом та освіти дорослих є предметом наукових досліджень зарубіжних і вітчизняних учених (Н. Hanselmann, J. Polturzycki, М. Ноулз, Т. Десятов, С. Коваленко, Л. Лук'янова, Н. Ничкало, В. Олійник, О. Огієнко, Н. Протасова, В. Пуцов, Л. Сігаєва, С. Сисоева та багато інших).

Уперше визначення поняття «освіта дорослих» було дано на Генеральній конференції ЮНЕСКО в Найробі в 1976 році. У Рекомендаціях цієї конференції зазначалося, що «освіта дорослих є одним із найважливіших чинників впливу на життєдіяльність соціуму, на всі його структурні елементи. Вона виступає механізмом регулювання соціальної поведінки, засобом соціального контролю, інструментом стабілізації соціокультурної ситуації. У контексті міжнародних проблем освіта дорослих стає найважливішим цивілізованим чинником гармонізації міжнародних і міждержавних відносин»¹⁴.

Освіта дорослих розглядається як одне з прав людини, що має бути забезпечене для всіх як обов'язкова умова для створення і збереження особистого, соціального й економічного добробуту, що завжди важливо як для конкретного індивіда, так і для суспільства¹⁵. Поняття освіти дорослих у вітчизняній науці на сьогодні не має єдиного тлумачення, відсутнє також унормоване визначення його у правових документах, що значно ускладнює можливість практичного втілення технологій та механізмів управління якістю освіти загалом та освіти дорослих зокрема. Так, в «Енциклопедії освіти» (2008) С. Болтівець визначає освіту дорослих людей в Україні як «практичне втілення андрагогічних закономірностей і принципів, розроблених андрагогікою як галуззю психолого-педагогічних досліджень»⁶, що ніяк не співзвучне з тлумаченням поняття освіта, наведеним у цьому ж виданні, як «процес і результат засвоєння особистістю певної системи наукових знань, практичних умінь і навичок і пов'язаного з ними того чи іншого рівня розвитку її розумово-пізнавальної і творчої діяльності, а також морально-етичної культури, які у своїй сукупності визначають соціальне обличчя та індивідуальну своєрідність цієї особистості»⁶.

В енциклопедичному словнику «Освіта дорослих» (2014) українські вчені (В. Луговий, Ж. Таланова, О. Слюсаренко) визначають освіту дорослих (від

¹⁴ Фольварочний І. В. Історико-педагогічні тенденції в освіті дорослих (друга пол. XX – поч. XXI століття) [електронний ресурс] / І. В. Фольварочний // Вісник Запорізького національного університету. — Режим доступу : <http://www.stattionline.org.ua/pedagog/80.html>

¹⁵ Шестая международная конференция ЮНЕСКО по образованию взрослых [электронный ресурс] / Белен, Бразилия, 1–4 декабря 2009 г. — Режим доступа : http://www.unesco.org/fileadmin/MULTIMEDIA/INSTITUTES/UII/confintea/pdf/working_documents/confintea_vi_annotated_agenda_ru.pdf/

⁶ Енциклопедія освіти // Академія педагогічних наук України ; голов. ред. В. Г. Кремень. — К. : Юрінком Інтер, 2008. — 1040 с. — С. 614; 616.

англ. *adult education*) у контексті європейських підходів до визначення її сутності і тлумачать як освіту, «що спеціально призначена для осіб, які вважаються дорослими, та має на меті вдосконалення їхніх освітніх і професійних кваліфікацій, подальший розвиток здібностей, поліпшення, відновлення або оновлення знань, умінь, інших компетентностей для завершення рівня формальної освіти, зокрема в новій галузі»¹². Порівнюємо це визначення із наведеним у глосарії Європейського простору вищої освіти, де «освіта дорослих» подається як «уся структура організованого освітнього процесу, незалежно від його змісту, рівня та форми, офіційної чи іншої, незалежно від того, чи є цей процес продовженням або зміною первинної освіти, здобутої в школі, коледжі або університеті, а також упродовж навчання, коли особи, що вважаються дорослими в суспільстві, якому належать, поліпшують свої технічні або професійні кваліфікації, продовжують розвивати свої здібності, збагачувати свої знання з метою: завершити рівень формальної освіти; отримати знання і навички з нової галузі; оновити або осучаснити свої знання в конкретній галузі»³.

На думку Н. Протасової, освіта дорослих — це складне соціоекономічне та соціокультурне утворення, до складу якого «входить низка різнопланових компонентів: післядипломна освіта фахівців різних спеціальностей та напрямів діяльності; підготовка і перепідготовка кваліфікованих робітників, освіта безробітного населення; освіта людей похилого віку та освіта осіб з особливими потребами; здоров'язбережувальна освіта тощо». Причому, зазначає дослідниця, «ці компоненти є настільки різними за своїм спрямуванням, охоплюють людей різного віку, інтересів та освітніх потреб, по-різному організовані та функціонують, що цю освітню ланку важко назвати цілісною системою»¹³.

Освіта дорослих, на відміну від інших структурних складових системи освіти, може бути реалізована у різних формах: формальній, неформальній та інформальній⁹.

Вивчення теоретичних засад освіти дорослих та способів її реалізації здійснюється у межах андрагогіки, яка базується на тезі про те, що основну роль у процесі навчання відіграє той, хто навчається. Виходячи з цього, стає зрозумілою думка Т. Десятова стосовно того, чому освіта дорослих відрізняється від освіти дітей і молоді «своїми цінностями і мотивами, метою і

¹² Освіта дорослих: енциклопедичний словник / за ред. В. Г. Кременя, Ю. В. Ковбасюка; упоряд. : Н. Г. Протасова, Ю. О. Молчанова. Т. В. Куренна; ред. рада : В. Г. Кремень, Ю. В. Ковбасюк, Н. Г. Протасова [та ін.]. — К. : Основа, 2014. — 496 с. — С. 276.

³ Глосарій Європейського простору вищої освіти / авт.-уклад. : І. І. Бабин, В. А. Ликова, І. Г. Павлова, М. В. Яковлева; за заг. ред. О. Я. Чебикіна. — Одеса : Видавець М. П. Черкасов, 2011. — 212 с.

¹³ Протасова Н. Г. Актуальні проблеми теорії і практики управління освітою дорослих в Україні / Н. Г. Протасова // Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи. — 2013. — Вип. 7. — С. 150.

⁹ Лукіна Т. О. Державне управління якістю загальної середньої освіти в Україні : монографія / Т. О. Лукіна. — К. : Вид-во НАДУ, 2004. — 292 с. — С. 10.

завданнями, змістом і формою організації, способами контролю й оцінки, а отже, і своїми результатами»⁴.

Невирішені частини проблеми. На сьогодні потребують ґрунтовного наукового дослідження не лише психолого-педагогічні аспекти організації та здійснення освіти дорослих, яким присвячено більшість публікацій. Актуальним науковим завданням є вивчення освіти дорослих як напряму державної кадрової політики у сфері освіти, як основи і засобу реформ в усіх галузях, як об'єкта державного управління. Тому невирішеними частинами загальної проблеми є вироблення теоретичних засад державного управління системою освіти дорослих, розроблення й обґрунтування механізмів формування і втілення освітньої політики держави щодо забезпечення умов для реалізації неперервної освіти, обґрунтування правового регулювання взаємин між усіма суб'єктами її реалізації тощо.

Метою цієї статті є обґрунтування сутності та особливостей управління якістю освіти дорослих у контексті реалізації завдань державного управління освіти в Україні.

Виклад основного матеріалу

У контексті зазначеного вище логічним є з'ясування сутності поняття якості освіти дорослих, яке є предметом наукових дискусій упродовж кількох останніх десятиліть. Порівняльний аналіз цього поняття як об'єкта управління здійснено автором у монографії⁹. Нами визначено, що якість освіти є динамічною категорією, яка визначає якість життя окремої людини і всього суспільства. Для організації діяльності з управління якістю освіти обґрунтовано доцільність розгляду якості освіти як освітньої системи, як освітнього процесу, як рівня освіченості особистості. Якість освіти на кожному освітньому рівні характеризується й оцінюється через низку показників (індикаторів) якості.

Ухвалений у 2014 р. Закон України «Про вищу освіту» унормував поняття якості вищої освіти як «рівня здобутих особою знань, умінь, навичок, інших компетентностей, що відображає її компетентність відповідно до стандартів вищої освіти»¹. Ця дефініція дещо відрізняється від визначення якості освіти за міжнародним стандартом ISO 9000:2001, згідно з яким якість освіти – це сукупність властивостей і характеристик освітнього процесу або його результату, які надають їм здатність задовольняти освітні потреби всіх суб'єктів навчально-виховного процесу (учнів і студентів, їхніх батьків, викладачів, роботодавців, управлінців тощо, тобто державу і суспільство загалом). Останнє визначення підкреслює активну участь, суб'єктність тих, хто навчається, їхнє право визначати (замовляти) зміст освіти, оцінювати освітній

⁴ Десятов Т. М. Тенденції розвитку освіти дорослих: європейський досвід / Т. М. Десятов // Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи. — 2014. — Вип. 1(8). — С. 186.

⁹ Лукіна Т. О. Державне управління якістю загальної середньої освіти в Україні : монографія / Т. О. Лукіна. — К. : Вид-во НАДУ, 2004. — 292 с.

¹ Закон України «Про вищу освіту» від 1 липня 2014 року № 1556-VII [електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>

процес, освітні послуги тощо. Саме цей аспект максимально відповідає сутності та особливостям освіти дорослих, про що йшлося вище.

Як нами зазначалося в «Енциклопедичному словнику»¹², якість освіти дорослих проявляється у тому, наскільки здобута освіта дає можливість людині реалізувати свій потенціал, творчі здобутки та прагнення, забезпечити достойне життя і матеріальний добробут. Якість освіти дорослих розглядається нами як збалансована відповідність освітнього рівня дорослої людини численним потребам, цілям, умовам, затвердженим освітнім нормам і стандартам, що встановлюється з метою виявлення причин порушення цієї відповідності та управління процесом поліпшення встановленої якості¹². Отже, визначення якості освіти автоматично викликає необхідність вимірювання, оцінювання та управління цією якістю.

Управління якістю освіти є самостійним напрямом управлінської діяльності, який відіграє надзвичайно велику роль у процесі втілення завдань державної освітньої політики, забезпеченні ефективності й результативності освітнього процесу. Стратегія державної кадрової політики на 2011–2020 роки, ухвалена Указом Президента України від 1 лютого 2012 року № 45/2012, акцентує увагу на розвиток системи підвищення кваліфікації та перепідготовки кадрів на основі модернізації форм і методів навчання з урахуванням специфіки галузі чи сфери управління, на надання фахівцям спеціальних знань, формування вмінь, необхідних для виконання роботи за певною професією (посадою), наголошує на необхідності реформування системи професійно-технічної, вищої і післядипломної освіти з метою забезпечення здобуття якісної освіти².

Велику увагу проблемам управління освітою дорослих приділяли українські вчені (Л. Лук'янова, Н. Протасова, І. Бугрун та інші). Зокрема Н. Протасова, розглядаючи актуальні проблеми теорії і практики освіти дорослих, зазначає, що для ефективного виконання завдань, поставлених сучасним життям перед освітою дорослих, необхідно сформулювати її нове концептуальне бачення та віднайти науково обґрунтовані та реалістичні шляхи вирішення управлінських проблем, а саме: нормативно-правове забезпечення освіти дорослих в Україні; децентралізацію управління освітою дорослих; підвищення ролі громадськості в управлінні освітою дорослих і розвиток державно-громадського управління цією освітньою ланкою та кадрове забезпечення управління освітою дорослих¹³.

Л. Лук'янова у Концепції освіти дорослих зазначає, що серед напрямів її реалізації у галузі управління є «розроблення механізмів державно-громадського управління системою освіти дорослих і забезпечення ефективних

¹² Освіта дорослих: енциклопедичний словник / за ред. В. Г. Кременя, Ю. В. Ковбасюка; упоряд.: Н. Г. Протасова, Ю. О. Молчанова, Т. В. Куренна; ред. рада: В. Г. Кремень, Ю. В. Ковбасюк, Н. Г. Протасова [та ін.]. — К.: Основа, 2014. — 496 с. — С. 465.

² Указ Президента України від 1 лютого 2012 року № 45/2012 «Стратегія державної кадрової політики на 2011–2020 роки» [електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/45/2012>

¹³ Протасова Н. Г. Актуальні проблеми теорії і практики управління освітою дорослих в Україні / Н. Г. Протасова // Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи. — 2013. — Вип. 7. — С. 150–154.

зв'язків між освітніми установами і ринком праці та ... залучення неурядових організацій і громадських рухів для розвитку, координації, управління якістю й фінансування освіти дорослих...»¹⁰.

Розкриваючи проблеми управління якістю освіти дорослих, визначення її теоретичних засад, інструментів реалізації та методів оцінювання досягнутих результатів, варто відзначити наявність специфіки та суттєвих відмінностей цієї структурної ланки системи освіти від інших, впливу на якість освіти та її оцінювання численної кількості зовнішніх чинників і внутрішніх мотиваторів, відсутність концептуальної моделі національної системи оцінювання якості освіти дорослих тощо.

І. Фольварочний, аналізуючи історико-педагогічні тенденції в освіті дорослих на рубежі ХХ–ХХІ ст., виявив посилення активності громадських інститутів (організацій, асоціацій) Європейського Союзу в питаннях удосконалення теорії і практики освіти дорослих¹⁴, управління цією освітою та визначення її якісних показників.

У розвинених країнах світу в останні роки виокремилися тенденції щодо залучення громадськості до управління освітою^{7; 13} загалом та якістю освіти зокрема, через участь у формуванні суспільних вимог до якості освіти, визначення перспективних напрямів публічної освітньої політики, контроль та суспільне визнання досягнутих результатів функціонування освітньої галузі. Управління якістю освіти визначено одним із пріоритетних напрямів державної освітньої політики України, спрямованим на забезпечення конституційного права громадян на рівний доступ до якісної освіти. Управління якістю освіти – це діяльність, яку здійснюють як органи державного управління, так і органи громадського самоврядування, громадські організації, наукові установи тощо.

В «Енциклопедії державного управління» ми зазначали, що управління якістю освіти (від англ. – *education quality management*) – це «специфічний вид суспільної діяльності, що спрямована на підтримку та поліпшення якості й результативності функціонування галузі освіти в цілому та загальноосвітнього, культурного і професійного рівня підготовки молоді. Управління якістю освіти – процес переведення якості освіти як об'єкта управлінського впливу в стан, що характеризується заздалегідь визначеними й обґрунтованими показниками якості освіти»⁵.

Говорячи про управління якістю освіти дорослих, варто зазначити, що це багатогранний процес, який можна розглядати як суб'єкт-суб'єктну взаємодію,

¹⁰ Лук'янова Л. Концепція освіти дорослих / Л. Лук'янова // Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи. — 2011. — Вип. 3(1). — С. 13.

¹⁴ Фольварочний І. В. Історико-педагогічні тенденції в освіті дорослих (друга пол. ХХ – поч. ХХІ століття) [електронний ресурс] / І. В. Фольварочний // Вісник Запорізького національного університету. — Режим доступу : <http://www.stationline.org.ua/pedagog/80.html>

⁷ Квятковський С. М. Тенденції змін в управлінні освітою у країнах Європейського Союзу [електронний ресурс] / С. М. Квятковський. — Режим доступу : <http://referatu.net.ua/newreferats/27/183164>

¹³ Протасова Н. Г. Актуальні проблеми теорії і практики управління освітою дорослих в Україні / Н. Г. Протасова // Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи. — 2013. — Вип. 7. — С. 312.

⁵ Енциклопедія державного управління: у 8 т. // Національна академія державного управління при Президентові України ; наук.-ред. кол. : Ю. В. Ковбасюк (голова) [та ін.]. — К. : НАДУ, 2011. — Т. 4. — 648 с. — С. 620–622.

яка здійснюється як через зовнішній управлінський вплив (управління якістю системи освіти дорослих, управління якістю формальної освіти дорослих, управління якістю організації освітнього процесу тощо), так і шляхом самоуправлінської діяльності того, хто навчається, як активного суб'єкта освітнього процесу, спрямованого на досягнення нового освітнього результату (знань, компетентності, кваліфікації тощо), що відповідає освітнім потребам і прагненням особистості.

Процес управління якістю освіти дорослих можна розкласти на кілька складових, серед яких основоположне значення матимуть процеси забезпечення необхідних умов (нормативно-правових, структурно-організаційних, ресурсних, кадрових, технологічних тощо) для досягнення потрібної якості освіти. Внесені до українського законодавства (Закон України «Про вищу освіту», 2014 р.)¹ зміни затвердили створення системи забезпечення якості вищої освіти в Україні, до складу якої входять системи внутрішнього і зовнішнього забезпечення якості освіти та освітньої діяльності.

Управління якістю освіти дорослих ґрунтується на певних принципах, які враховують специфіку дорослої аудиторії, розмаїття форм реалізації цієї освіти та її основне призначення. Ці принципи зумовлено потребою дорослої людини у вирішенні професійних і життєвих проблем, професійному удосконаленні та кар'єрному зростанні, що й визначає мотивацію у здобутті освіти (або її продовженні). Відповідно зміст освіти дорослих формується з урахуванням потреб суспільства (і держави) та усвідомлених освітніх потреб людини, що навчається. Саме орієнтація на реальні й індивідуалізовані освітні потреби дорослої людини створює підґрунтя для успішного опанування нею змісту освіти, а отже, сприяє підвищенню якості здобутої освіти.

Принципи управління якістю освіти дорослих розглядаються нами як певні фундаментальні твердження, загальні положення, правила і норми діяльності, що регулюють взаємини між суб'єктами, які забезпечують необхідну якість освіти, реалізують освітній процес та здійснюють управління якістю цієї освіти.

Серед принципів управління якістю освіти дорослих можна виокремити низку тих, які є загальними для реалізації діяльності з управління якістю освіти загалом, незалежно від рівня освіти. Наприклад, принципи об'єктивності, законності, демократизму, детермінованості, децентралізованості управління, гласності, професійної компетентності, відповідності методів і форм управлінської діяльності органів їх функціям та організації, постійного удосконалення форм і методів управління, відкритості доступу до інформації про якість освіти та деякі інші⁹.

Ключовими принципами, покладеними в основу організації освіти дорослих, які, безумовно, забезпечують потрібну їй якість, є такі:

¹ Закон України «Про вищу освіту» від 1 липня 2014 року № 1556-VII [електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>

⁹ Лукіна Т. О. Державне управління якістю загальної середньої освіти в Україні : монографія / Т. О. Лукіна. — К. : Вид-во НАДУ, 2004. — 292 с. — С. 116–123.

- орієнтація змісту освіти на освітні потреби безпосереднього споживача, його професійний і життєвий досвід;
- використання в освітньому процесі активних і практичних форм і методів роботи;
- адаптованість кінцевих результатів і способів їх досягнення до потреб роботодавців;
- відповідність управлінського впливу реальним потребам і запитам безпосередніх споживачів освітніх послуг та постійно змінюваним вимогам ринку праці;
- постійне поліпшення й удосконалення технологій і методів оцінювання досягнутих дорослими результатів освіти;
- вибірковість інформації за її корисністю для особистості відповідно до її потреб;
- відкритість показників і критеріїв якості освіти, результатів навчання;
- поєднання державної і громадської форм в управлінні якістю освіти, перенесення акцентів з державної на незалежну систему оцінювання досягнутих результатів якості освіти;
- превалювання суспільно значущого оцінювання результатів освіти дорослої людини.

Висновки

Отже, управління якістю освіти дорослих у контексті сучасних суспільно-політичних змін, вимог соціально-економічного розвитку має розглядатися як один з напрямів державної кадрової політики у сфері освіти, як завдання державного управління освітою щодо об'єднання зусиль державних і недержавних органів, самих громадян, які навчаються, та забезпечення комплексу необхідних умов, способів і засобів для реалізації права людини на освіту, удосконалення свого професійного й інтелектуального рівнів, осучаснення знань і професійних компетентностей у конкретній галузі.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про вищу освіту» від 1 липня 2014 року № 1556-VII [електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>
2. Указ Президента України від 1 лютого 2012 року № 45/2012 «Стратегія державної кадрової політики на 2011–2020 роки» [електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/45/2012>
3. Глосарій Європейського простору вищої освіти / авт.-уклад. : І. І. Бабин, В. А. Ликова, І. Г. Павлова, М. В. Яковлева; за заг. ред. О. Я. Чебикіна. — Одеса : Видавець М. П. Черкасов, 2011. — 212 с.
4. Десятов Т. М. Тенденції розвитку освіти дорослих: європейський досвід / Т. М. Десятов // Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи. — 2014. — Вип. 1(8). — С. 182–190.

5. Енциклопедія державного управління: у 8 т. // Національна академія державного управління при Президентові України; наук.-ред. кол.: Ю. В. Ковбасюк (голова) [та ін.]. — К.: НАДУ, 2011. — Т. 4. — 648 с.
6. Енциклопедія освіти // Академія педагогічних наук України; голов. ред. В. Г. Кремень. — К.: Юрінком Інтер, 2008. — 1040 с.
7. Квятковський С. М. Тенденції змін в управлінні освітою у країнах Європейського Союзу [електронний ресурс] / С. М. Квятковський. — Режим доступу: <http://referatu.net.ua/newreferats/27/183164>
8. Коваленко С. М. Тенденції розвитку освіти дорослих в Англії (остання чверть ХХ – початок ХХІ ст.): дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / С. М. Коваленко. — К., 2005.
9. Лукіна Т. О. Державне управління якістю загальної середньої освіти в Україні: монографія / Т. О. Лукіна. — К.: Вид-во НАДУ, 2004. — 292 с.
10. Лук'янова Л. Концепція освіти дорослих / Л. Лук'янова // Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи. — 2011. — Вип. 3(1). — С. 8–16.
11. Ничкало Н. Г. Андрагогіка в системі педагогічних наук / Н. Г. Ничкало // Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи: зб. наук. пр. — К.; Ніжин: ПП Лисенко М. М., 2009. — Вип. 1. — С. 7–19.
12. Освіта дорослих: енциклопедичний словник / за ред. В. Г. Кременя, Ю. В. Ковбасюка; упоряд.: Н. Г. Протасова, Ю. О. Молчанова, Т. В. Куренна; ред. рада: В. Г. Кремень, Ю. В. Ковбасюк, Н. Г. Протасова [та ін.]. — К.: Основа, 2014. — 496 с.
13. Протасова Н. Г. Актуальні проблеми теорії і практики управління освітою дорослих в Україні / Н. Г. Протасова // Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи. — 2013. — Вип. 7. — С. 149–159.
14. Фольварочний І. В. Історико-педагогічні тенденції в освіті дорослих (друга пол. ХХ – поч. ХХІ століття) [електронний ресурс] / І. В. Фольварочний // Вісник Запорізького національного університету. — Режим доступу: <http://www.stattionline.org.ua/pedagog/80.html>
15. Шестая международная конференция ЮНЕСКО по образованию взрослых [электронный ресурс] / Белен, Бразилия, 1–4 декабря 2009 г. — Режим доступа: http://www.unesco.org/fileadmin/MULTIMEDIA/INSTITUTES/UII/confintea/pdf/working_documents/confinteavi_annotated_agenda_ru.pdf

Tetyana Lukina

**QUALITY MANAGEMENT OF ADULT EDUCATION AS A PROBLEM OF
PUBLIC EDUCATION MANAGEMENT IN UKRAINE**

In the article substantiates the need to consider the quality of education management as a separate area of personnel policy in the education sphere, as a public administration task that is based on a set of specific principles. The author suggested the definition of the term «quality of adult education», and substantiated its essence as a management category from the standpoint of understanding of it as the educational system, as the educational process and as the educational level of the person.

The problem of quality management education at all levels of education acquired special importance both in theoretical research and practice of educators from the mid-twentieth century, when in education started to implement common approaches and technology quality management education as a final product manufacture. But then there were changes in the conceptual vision of the concept of quality of education and management, which were based on the account of the essential features, differences in the quality of education of the individual, the educational process and management of product quality characteristics in material production. One of the components of lifelong education is adult education, welfare and quality management which – one of the most important tasks of Ukraine's state policy and public administration, education